

IZABELA ŁUC

„TAKĄ MAM NATURE, ŻE CIĄGLE MI WESOŁO...”
NAZWY OSOBOWE MOTYWOWANE LEKSYKĄ
Z POŁA ZNACZENIOWEGO ‘NATURA LUDZKA’
JAKO NOŚNIK ZNACZEŃ W PRZESTRZENI LITERACKIEJ
AGNIESZKI ZIMNOWODZKIEJ

WPROWADZENIE

Przestrzeń literacka to jeden z elementów kompozycji utworu, fundamentalny składnik świata przedstawionego oraz tekstowy nośnik funkcji semantycznych i symbolicznych (Kulawik 257-258), kumulujący zespół dyrektyw konotacyjnych¹. Przestrzeń literacką można analizować pod kątem jednostek językowych integrujących jej sensy, a także – pól semantycznych i syntaktycznych powiązań jednostek leksykalnych². Można ją również rozpatrywać jako zamierzoną całość znakową, składową indywidualnych decyzji podmiotu literackiego, efekt wyboru skutecznego narzędzia komunikacji między nadawcą a odbiorcą.

Podmiot literacki wyzyskuje formalne i funkcjonalne właściwości tworzywa językowego w procesie (kon)tekstowego generowania znaczeń³. Jego intencjonalne działania przejawiają się w inwencji twórczej, pomysłowości, w doborze określonych środków wyrazu oraz w mechanizmach tekstotwórczych i strategiach komunikacyjnych, które oddają swoistość przyjętej konceptualizacji świata przedstawionego.

Dr hab. IZABELA ŁUC, prof. UŚ – Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Humanistyczny, Instytut Językoznawstwa; adres do korespondencji: Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji UŚ, ul. Bielska 62, 43-400 Cieszyn; e.mail: izabela.luc@op.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0899-5802>.

¹ Dyrektywy te są przenoszone bezpośrednio na przekaz i jego interpretację (Myrdzik 353).

² Por.: „Badając komunikację literacką, musimy analizować (...) budowę tekstu, ale analizujemy także jego funkcje, wyznaczone przez relacje między tekstem a innymi czynnikami działającymi w układzie komunikacyjnym, a także przez rodzaj tego układu” (Lalewicz 17).

³ W ujęciu Michała Głowińskiego: „Podmiot literacki musi (...) reprezentować swoje własne interesy, a więc korzystać ze środków języka w sposób założony przez jego pozycję nadawcy, ale także w jakiejś przynajmniej mierze musi reprezentować interesy odbiorcy: konstruując swoją wypowiedź, stara się tak ją ukształtować, by spełniała jego oczekiwania (...)” (32).

Efektywne wybory kodu językowego i ram strukturalnych utworu znajdują swój wyraz w kreacjach nazewniczych, w fabule, w opisywanych sytuacjach, w sposobie przedstawiania tła wydarzeń – w tekstowej relacji owych składników i zależności między nimi.

1a. PRZEDMIOT I METODA BADAŃ

Przedmiotem artykułu⁴ uczyniono nazwy osobowe motywowane jednostkami leksykalnymi z pola znaczeniowego ‘natura ludzka’⁵ wynotowane ze cyklu dziecięciu opowiadań Agnieszki Zimnowodzkiej⁶, zatytułowanego *Humorki*, adresowanych do odbiorcy dziecięcego, których właściwości formalno-kategorialne⁷ współczesna pisarka wyzyskuje, przypisując im status tekstowych znaczeń.

Zakładając, że owe twory stanowią istotny nośnik znaczeń w dziecięcej komunikacji literackiej⁸, za cel artykułu przyjęto: 1) odsłonę mechanizmów użytych do kreacji nazw osobowych z pola znaczeniowego ‘natura ludzka’; 2) wykazanie sposobów (kon)tekstowego użycia tych onimów; 3) uchwycenie ich tekstotwórczych funkcji, 4) opis strategii komunikacyjnych realizowanych w obrębie motywacji tych nazw.

Wyekscerpowane z literatury dziecięcej przykłady tekstowych użyc leksyki z pola znaczeniowego ‘natura ludzka’ w roli wykładników nazw osobowych poddyktowały wybór odpowiedniej metody badawczej. W ramach przyjętej interpretacji twory te rozpatrzono jako struktury tekstowe oraz semiotyczne, opisując je z perspektywy lingwistyki stylistycznej, lingwistyki tekstu⁹ oraz pragmalingwistyki, stosując rozwiązania metodologiczne właściwe tym strategiom badawczym.

⁴ Tekst wpisuje się w ramy badań nad nazewnictwem w komunikacji literackiej Agnieszki Zimnowodzkiej (por. Łuc, „Wartości edukacyjne” 67-87; Łuc, „Nazwy osobowe” 49-64; Łuc, „Strategie nazewnicze” 249-264).

⁵ W odniesieniu do omawianej w artykule problematyki, pod pojęciem *natura ludzka* rozumiem kompleks indywidualnych cech (zachowań, nawyków i przyzwyczajzeń), uwarunkowanych genetycznie lub kulturowo.

⁶ Agnieszka Zimnowodzka to współczesna pisarka, autorka serii zbioru dzieściu opowiadań *Humorki*, dwóch cyklicznych opowiadań *Historie zamiecione pod dywan* i *Historie wyciągnięte z kapelusza* oraz przewodnika po świecie sztuki *Czyje to farby?* i dodatku praktycznego *Farby. Szkicownik artysty*, dopełniającego jego treści, rozwijającego zdolności plastyczne.

⁷ Pisarka, wyzyskując właściwości prozodyczne, składniowe i ekspresywno-stylistyczne wybranych jednostek językowych, tworzy nazwy, które scala znaczeniowo w sekwencje przekazu literackiego (komentarz odautorski, opisy, dialogi i didaskalia).

⁸ W literaturze przedmiotu przyjmuje się, że onim nie ma wartości semantycznej. Zgromadzony materiał pokazuje jednak, że funkcjonujące w literaturze nazwy zyskują kontekstualne znaczenie; por. tezy badacze (Dawidziak-Kładocznia 341).

⁹ W owym obszarze badawczym podjęto próbę wykazania *mechanizmów wiążących sekwencję wypowiedzeń w powiązaną znaczeniowo całość* (por. Dobrzyńska 51). Opisując nazwy własne,

1b. USTALENIA ANALITYCZNE

Wykreowane przez Zimnowodzką nazwy osobowe rozpatrywane jako nośniki znaczeń uatrakcyjnijają dziecięcemu odbiorcy percepcję i recepcję opowiadań. Literackie znaczenia tych jednostek językowych można uznać za efekt kontekstualnego wyzyskania semantyki ich składników¹⁰, sposobów generowania oraz integrowania sensów peryferycznych i konotacyjnych¹¹.

Wstępny ogląd zgromadzonych przykładów tekstowego użycia leksyki z pola znaczeniowego 'natura ludzka' pokazuje, że pisarka nie tylko umiejętnie, ale i skutecznie wykorzystwała ich semantykę w komunikacji literackiej z dziecięcym odbiorcą. Komponenty te posłużyły jej za spoiwo następujących po sobie wypowiedzi jako łącznik zintegrowanych sensów, tematycznie nawiązujących do opisywanych sytuacji, a także – jako ogniwo aktywizujące rozliczne tekstowe funkcje.

Zarówno struktura wyekscerpowanych z twórczości Zimnowodzkiej onimów, jak i produktywne mechanizmy tekstotwórcze determinują ich podział na dwie grupy. Pierwsza z nich to nazwy seryjne, dominujące w cyklu opowiadań, druga to twory okazjonalne, charakteryzujące postaci drugoplanowe.

2. NAZWY WŁASNE W OPOWIADANIACH
AGNIESZKI ZIMNOWODZKIEJ

Nazwy osobowe w twórczości Zimnowodzkiej, rozpatrywane jako znaczące komponenty tekstotwórcze¹², ułatwiają autorce odtworzenie dziecięcej konceptua-

---

uwzględniono propozycję metodologiczną Aleksandry Cieślukowej, by onimy analizować pod kątem ich współbrzmienia z tekstem, „(...) przez badanie [ich – przyp. I.Ł.] spójności, koherencji, intencjonalności, akceptabilności, informatywności, sytuacyjności i intertekstualności” (Cieślukowa 37-38).

¹⁰ Proces semantyzacji literackich nazw własnych można badać na płaszczyźnie tekstu – w kontekście wypowiedzenia, w obrębie mowy narratora, komentarzy odautorskich i wymowy całości dzieła (Sarnowska-Giefling 94).

¹¹ Pozyskiwane znaczenia można ująć jako rezultat interakcji odbiorcy z tekstem.

¹² Pojęcie *tekst* interpretuję, odwołując się do kilku stanowisk badawczych, por.: „Tekst staje się zintegrowaną całością znakową dzięki założeniom nadawcy i hipotezom interpretacyjnym odbiorcy. Przekształcają oni znaczenia części składowych tekstu w globalny sens” (Dobrzyńska 11). „Tekst jest to ponadzdaniowa jednostka znakowa, makroznak, mający określone nacechowanie gatunkowe i stylowe (kwalifikator tekstu), poddający się całościowej interpretacji semantycznej i komunikatywnej, wykazujący integralność strukturalną oraz spójność semantyczną i podlegający wewnętrznemu podziałowi semantycznemu, a w przypadku tekstów dłuższych – także logicznemu i kompozycyjnemu” (Bartmiński 7). Tekst rozumiany jako specyficzny zapis pewnej sytuacji komunikacyjnej „w konsekwencji (...) sam staje się swego rodzaju sytuacją komunikacyjną”, zaś „między

lizacji świata i wartości. Umiejętnie wpisane w (kon)tekst wypowiedzi aktywizują wiele funkcji sprzyjających wszechstronnemu rozwojowi dziecka. Wykreowane przez pisarkę onimy wzbogacają kompetencje komunikacyjne małego odbiorcy, rozwijają jego wyobraźnię i doświadczenia, stymulują kreatywność, oswajają emocje, ułatwiają zrozumienie zasad obowiązujących w rzeczywistym świecie, służą też odsłonięciu społecznych oczekiwań względem jednostki.

Większość nazw osobowych z cyklu opowiadań *Humorki*, motywowanych leksyką 'natura ludzka', autorka wykorzystała jednocześnie jako ideonimy poszczególnych opowiadań cyklu. Akcja opowiadań zlokalizowana jest w scenerii fikcyjnej – w krainie *Humorki*¹³, zamieszkiwanej przez postaci, które charakteryzują się swoistymi dla młodych odbiorców cechami typu: ciekawość świata, bałaganiarstwo, dąsanie się, dociekliwość, lenistwo, kłamstwo, poczucie humoru, przechwalanie się, zarozumiałość, zazdrość, złośliwość. Przypisane bohaterom określenia, wypełniając przestrzeń przedstawioną w opowiadaniach, sprzyjają realizacji semantycznej i fantastyczno-baśniowej konwencji gatunkowej. Nazwy te są nacechowane ekspresywnie¹⁴, co intensyfikuje przekaz, przykuwa uwagę odbiorcy, który między 6 a 8 rokiem życia uczy się oswajać, nazywać i właściwie odczytywać emocje oraz zachowania innych.

Analizowane onimy literackie nie naśladują rzeczywistości, ale są próbą jej odtworzenia i interpretacji (por. Chrzanowska-Kluczevska 9-16). Zjawisko to potwierdzają: analiza struktur nazewniczych stworzonych wedle przyjętego przez autorkę modelu, odsłona motywacji nazw osobowych i zastosowanych strategii nazewniczych, stanowiących przedmiot poniższego opisu.

3. STRUKTURY I FUNKCJE NAZW OSOBOWYCH

Nazwy osobowe zawierające w podstawach leksemu z pola znaczeniowego 'natura ludzka' ze względu na produktywność użytych do ich kreacji mechanizmów przybierają seryjny charakter. W obrębie powtarzających się kreacji

---

tekstem (...) a tym, co tekstem w dosłownym znaczeniu nie jest, zachodzą takie relacje, że w żaden sposób nie można ich ująć w tradycyjny schemat" (Głowiński 13-14).

¹³ Hipokorystyczna nazwa *Humorki* jest kluczowym komponentem konceptualizacji świata przedstawionego opowiadań, korespondującym znaczeniowo z pozostałymi elementami kompozycyjnymi – zamysłem twórczym autora, kreacjami bohaterów, nazewnictwem, typem narracji, fikcją literacką. Nazwa ta pełni w tekstach opowiadań funkcję nominacyjną, semantyczną, syntaktyczną i wartościującą.

¹⁴ Nazwy tego typu „(...) posiadają zdolność do wywoływania pewnych emocji u odbiorcy” (Kosyl 17), będąc ważnym elementem oceny realnie istniejącej rzeczywistości.

nazewniczych można wyróżnić: neologizmy nazewnicze (3a) i nazwy żeńskie (3b). Równie produktywne są też formacje komponowane za pomocą nazw stopni pokrewieństwa, nazw zawodów i profesji, por.: *babcia, mama, tata/tatko/tatuś; doktor, profesor* (3c) oraz twory zawierające w podstawach określenie *pan/pani* oraz *mały* – wtórnie przenoszone do kategorii nazw własnych (3d).

3a. NEOLOGIZMY NAZEWNICZE. Swoistą dla autorki tendencją jest celowe unikanie określeń komponujących podstawy onimów, w których miejsce tworzy substytuty znaczeniowe – neologizmy słowotwórcze charakteryzujące członków zbiorowości (bohaterów pierwszoplanowych), por. nazwy: *Balaganiaki* a leksem *balaganiarze*, *Kłamczusiaki* a *kłamcy*; *Leniwczaki* a *lenie, leniwce* (pot. *leniwiec* 'ktoś leniwy'), *Pytajnisie* a *pytający*, *Śmiechołki* a *śmieszki*, *Wstydziołki* a *wsty-dliwi*; *Wścibionki* a *wścibscy*, *Zdziwonki* a *zdziwieni*, *Złośliwczaki* a *złośliwcy*. Wybierając ów model nazewniczy, pisarka naśladuje dziecięce formy eksperymentowania językiem¹⁵. Onimy te powstały wedle przyjętego modelu kompozycyjnego: odapelatywna podstawa słowotwórcza [z pola znaczeniowego 'natura ludzka', wskazująca na cechę bohaterów zbiorowych] + formant słowotwórczy → neologizm nazewniczy. W efekcie powstają nazwy zbiorowe (familiarne) i zbudowane na tym prototypie – antroponimy identyfikujące poszczególnych członków zbiorowości. Owe oryginalne twory służą nie tylko charakterystyce bohaterów pierwszoplanowych, ale i kilku postaci drugoplanowych (por. *Bezwstydnisie, Dyscypliniak, Łakomczak, Podejrzliwisie/Podejrzliwiś, Porządniś, Zadziwiak, Zadzroszczaki*).

Neologizmy strukturalne użyte jako wykładnik nazewniczy utworzono za pomocą formantów przyrostkowych prostych: *-acz* (por. *Dąsacz/Dąsacze*); *-ak* (por. *Balaganiak/Balaganiaki, Dyscypliniak, Kłamczusiak/Kłamczusiaki, Przechwalak/Przechwalaki, Zadziwiak, Zadzroszczaki*); *-iś* (por. *Balaganiś/Balaganisie, Bezwstydnisie/Bezwstydnisia, Leniwisie/Leniwiś; Podejrzliwiś/Podejrzliwisie, Porządniś*), *-ka* (por. *Pan Pretenska*), *-ko* (por. *Pan Zarozumiałko*) oraz formantów złożonych typu *-ajło* (por. *lekarz Śmiechajło, Pan Krytykajło, Profesor Irytajło, Przekonajło*), *-czak* (por. *Leniwczak/Leniwczaki, Łakomczak, Złośliwczak/Złośliwczaki*), *-niś* (por. *Melancholniś, Szantażowniś, Pytajniś/Pytajnisie, Rzepolniś*), *-olek* (por. *Śmiechołek/Śmiechołki, Wstydzialek/Wstydziołki*), *-onek* (por. *Wścibionek/Wścibionki, Zdziwionek/Zdziwionki*). Przyrostki te jako komponent strukturalny nazw realizują funkcję stylistyczno-ekspresywną; ich użycie neutralizuje

¹⁵ Warto w tym miejscu wyróżnić dwie nazwy: *Przechwalaki* 'osoby lubiące się *przechwalać*', posiadającą odpowiednik znaczeniowy w postaci apelatywu *chwalipięta*, którego autorka nie wykorzystuje jako wykładnika formalnego do kompozycji onimu, oraz *Dąsacze*, nazwę odbiegającą od przyjętego modelu, w której wyzyskuje jako podstawę leksem dostępny w repertuarze słownikowym.

podstawę słowotwórczą, a stworzone za ich pomocą nazwy podpowiadają odbiorcy, że autorka akceptuje każdego nazywanego przy ich pomocy bohatera.

3b. NAZWY ŻEŃSKIE. W cyklu opowiadań wynotowano też obecność nazw żeńskich, które utworzono przy użyciu sufiksu *-owa*, por. *Wścibionkowa*. Formacje te najczęściej pojawiają się w dialogach, por.: (...) – *zapytała Wścibionkowa, przeczuwając, że nie wyciągnie od sąsiadki żadnych rodzinnych sekretów*; – *To ciekawe – odpowiedziała Złośliwczakowa* (Prze); okazjonalnie także w narracji, por. *Podejrzliwisie zapewne drążyłyby sprawę występu Kłamczusiakowej, ale było już późno i musiały wracać do domu* (Kła). Nazwy te odtwarzają znane małym adresatom z nieoficjalnej komunikacji społecznej sposoby zwracania się do kobiet zamężnych; w opowiadaniach pełnią funkcję poznawczą i informacyjną.

Do grupy nazw żeńskich żywo wpisują się też cztery kontaminacje nazewnicze, por. *Dąsaczynka*, *Leniwczynka*, por.: *Dąsaczynka*: *dąsać się* + *dziewczynka* → ‘dąsająca się dziewczynka’, *Leniwczynka*: *leniwy* + *dziewczynka* → ‘leniwa dziewczynka’ oraz dwie kolejne – *Kaprysynka* i *Przechwalinki*, zbudowane wedle identycznego schematu. Struktury te Zimnowodzka wykorzystuje w narracji, por. (...) *rada wesolego medyka była świetnym lekarstwem nie tylko dla małej Dąsaczynki* (Dąs); *Przechwalinki* *były najzdolniejsze, najbardziej pomysłowe i najpilniejsze spośród wszystkich uczniów* (Prze), oraz w dialogach bohaterów, por. – *Leniwczynko, może powiesz panu, do kogo przyjechaliśmy? – skierował swe słowa do córeczki* (...) (Len); – *Dzień dobry* (...). *Słyszałam, że Kaprysynka nie poszła dziś do szkoły. Chora może?* (Wsc). Biorąc pod uwagę znaczenie tych tworów, można przypisać im funkcję treściową i ekspresywną, rozpatrując zaś ich strukturę – funkcję kreatywną.

3c. FORMACJE KOMPONOWANE ZA POMOCĄ NAZW STOPNI POKREWIEŃSTWA ORAZ ZAWODÓW I PROFESJI. Kolejna z tendencji związanych z kreacją seryjnych określeń wyraża się w formie zestawienia antroponimów identyfikujących bohaterów pierwszoplanowych z nazwami stopni pokrewieństwa, zwłaszcza zdrobnień i spieszceń użytych do ich kompozycji, por. *mama*, *babcia*, *tata* oraz derywaty hipokorystyczne *tatusz*, *tatko*. One to stały się wykładnikami nazw typu *Babcia Zdziwionkowa*, *Bezwstydnisiowa Mama*, *Mama Kłamczusiakowa*, *Tata Leniwczak*, *Tatusz Kłamczusiak*, *Dziadzius Kłamczusiak*, *Bezwstydnisiowa Mama*, *Mama Bałaganiakowa*, *Tata Bałaganiak*, *Tatko Pytajniś*, por. *Trudno się dziwić, że po jakimś czasie wspólnego życia na śniadanie Babcia Zdziwionkowa (...) podała kaszkę pustaszkę* (...); *Bezwstydnisiowa Mama podała wszystkim pyszny deser* (...); *Tata Leniwczak całkiem zrezygnował z oglądania telewizji; Słyszac to, Tatko Pytajniś szepnął Profesorowi do ucha* (...) (Pyt). Struktury te, wskazujące

na typ relacji i więzi familiarnej między bohaterami, pełnią w serii opowiadań funkcję ekspresywną i informacyjną.

Trzy nazwy przypisane bohaterom drugoplanowym zawierają w podstawie określenia zawodów/profesji, por. *lekarz Śmiechajło, profesor Irytajło, profesor Wyjec*; one to aktualizują w tekście funkcję treściową i ekspresywną.

3d. NAZWY ZAWIERAJĄCE W PODSTAWACH OKREŚLENIE *PAN/PANI* oraz *MAŁY*. Część onimów charakteryzujących bohaterów drugoplanowych, które wpisano w strukturę narracji, stanowią grupy nominalne składające się z apelatywu wyspecjalizowanego w nazywaniu ludzi – *pan/pani* oraz przydawki właściwej, por. *Pani Porządnisiowa, Pani Kaprysiakowa, Pani Złośliwczakowa; Pan Krytykajło, Pan Pretenska, Pan Przekonajło, Pan Śmiechajło, Pan Zazdroszczak, Pan Zarozumiałko*. Owe nazwy zestawione, przywołując formy etykiety językowej, zostały wtórnie przeniesione do klasy nazw osobowych i pełnią w przestrzeni literackiej funkcję treściową oraz informacyjną.

Ostatnią grupę nazw seryjnych przypisanych głównym bohaterom opowiadań reprezentują formacje, których znaczenie wzmacnia użyte do ich kreacji określenie *mały* (o deminutywnym charakterze) zestawiane z cechami bohaterów, por. *Mała Bezwstydnisia, Mała Leniwczynka, Małe Leniwisie, Mały Leniwiś, Mały Pytajniś*. Owe twory o wartościujących podstawach, wtórnie przeniesionych do klasy nazw osobowych, uaktywniają w wypowiedzi funkcję ekspresywną, informacyjną i treściową.

4. MOTYWACJE NAZEWNICZE

Wśród nazw osobowych zawierających w podstawach leksemy z pola znaczeniowego 'natura ludzka' wyróżniają się nazwy zbiorowe (familiarne), motywowane apelatywami przywołującymi cechy, nawyki i zachowania swoiste dla adresatów opowiadań. Ze względu na znaczenia wykładników formalnych określenia te można przypisać do tzw. nazw mówiących.

Motywacje nazw oddające cechy przypisane głównym bohaterom autorka przywołuje na kilka sposobów. Pierwszy z nich, bezpośredni, ujawnia się w narracji¹⁶, por. *Nie było dnia, żeby któryś z **Dąsaczy**¹⁷ nie był na kogoś obra-*

¹⁶ Ze względu na przejrzystą strukturę nazw osobowych mały odbiorca odczytuje je linearnie, por. np.: *Bałaganiaki* 'osoby, które bałaganią', *Dąsacze* 'osoby, które się dąsają', *Kłamczusiaki* 'osoby, które kłamią', *Leniwczaki* 'osoby, które są leniwe', *Wścibionki* 'osoby, które są wścibskie', *Złośliwczaki* 'osoby, które są złośliwe'.

¹⁷ Pogrubioną czcionką wyróżnia się analizowane w tekście nazwy oraz interpretowane fragmenty tekstu powiązane z nazewnictwem.

żony. *Wystarczył byle pretekst, by Dąsacze się na siebie pogniwali* (Dąs); *Wstydziołki unikały innych mieszkańców miasteczka. Wstydziły się wszystkich i wszystkiego (...). A nie była to kwestia złej woli, a jedynie ich wstydlivej natury* (Wst); *Wścibionki były znane w całej okolicy z wtykania nosa w nie swoje sprawy. Interesowały się przede wszystkim życiem innych, zasypywały dobrymi radami* (Wsc); *Śmiechołki zawsze do wszystkich się uśmiechały i wszystkim życzliwie kłaniały* (Smi); *Zdziwionki wyglądały dość zabawnie. Charakteryzowały się jedną wspólną cechą – zdziwioną miną. Nie było dnia ani godziny, żeby się nie dziwiły* (Zdzi). Dzięki uszczegółowionym opisom zachowań bohaterów motywacje nazw stają się czytelne dla małego odbiorcy, który odczytuje je linearnie (por. *Dąsacze* → *dąsają się*, obrażają się, gniewają na siebie; *Wstydziołki* → *wstydzą się*, unikają innych; *Śmiechołki* → *są uśmiechnięte, życzliwe*).

Bezpośrednie odkrywanie motywacji antroponimów odbywa się również w komentarzu autorskim, por. (...) *Zazdroszczaki, jak to one, zawsze miały jakiś powód do zazdrości, który nie pozwalał im się uśmiechać* (Smi); *Lekarz Śmiechajło wyjaśnił zaniepokojonym rodzicom Dąsaczynki, że zdiagnozował dolegliwość zwaną Dąsawką¹⁸ (...). Nikt tego głośno nie powiedział, ale rada wesolego medyka była świetnym lekarstwem (...)* (Dąs); *Profesor Irytajło kipiał ze złości. Zrobił się cały czerwony i bez wątpienia byłby eksplodował, gdyby nie to, że nagle coś szczególnego przyciągnęło jego uwagę* (Pyt); *Okazało się jednak, że uśmiechy Śmiechołków wyglądały naturalnie i pięknie tylko na ich twarzach. U Zazdroszczaków wyglądały po prostu sztucznie, jakby były doczepione na siłę* (Smi); *Kuzyn [Zadziwiak] przywitał ich serdecznie, zadziwiając wszystkich swoją gościnnością* (Zdzi).

Przywołane przykłady pokazują, że Zimnowodzka, prezentując bohaterów, unika ich oceny, którą pozostawia małym odbiorcom, por. *lekarz Śmiechajło* → *wesoły medyk*, *Zadziwiak* → *gościnny*; *Zazdroszczaki* → (...) *jak to one, zawsze miały jakiś powód do zazdrości*, *Wstydziołki* → *A nie była to kwestia złej woli, a jedynie ich wstydlivej natury*. Pisarka, wprowadzając do opowiadań nazwy osobowe omawianego typu, aktywizuje funkcje treściowe i informacyjne (por. nazwy: *Śmiechołki*, *Wścibionki*, *Zazdroszczaki*), poznawcze (por. *Dąsacze/Dąsaczynka*, *lekarz Śmiechajło*).

Motywację kolejnej z „nazw mówiących”, por. *Mają najlepszego nauczyciela w*

¹⁸ Wartą uwagi jest tu nazwa dolegliwości bohaterki – *Dąsawka* (zapis nazwy przywołany w oryginale, zgodnie z tekstem źródłowym – treścią opowiadania), zdiagnozowana przez fikcyjnego lekarza, semantycznie dopełniająca znaczenia nazwy osobowej *Dąsacze*, która to uaktywnia w kontekście opisywanych wydarzeń funkcję kreatywną, intertekstualną i metajęzykową.

mieście – światowej sławy pianistę Rzepolnisią. Ostatnio wygrał znany międzynarodowy konkurs (Prze), Zimnowodzka wykorzystuje w funkcji ekspresywnej, humorystycznej i wartościującej, na co wskazuje znaczenie apelatywu *rzepolić* : pot. 'grać nieumiejętnie, fałszować' użytego do kreacji onimu *Rzepolnis*¹⁹.

Nazwę osobową *Pan Dyscypliniak* : 'osoba, która dyscyplinuje', por. *Na odchodnym poradziła Bałaganiakom, by skorzystały z porady najlepszego nauczyciela porządku w mieście, Pana Dyscypliniaka* (Bał), autorka wyzyskuje z kolei jako aluzję do nazwy *Bałaganiaki*, którym pojęcie *dyscyplina* było obce, por. *Bałaganiaki nie skorzystały z usług Dyscypliniaka, jak im poradzono, bo zwyczajnie nie widziały takiej potrzeby. Bałagan był dla nich przecież naturalnym stanem rzeczy i zawsze jakoś udało się go opanować* (Bał).

Znaczenia apelatywu *melancholia* jako wykładnika formalnego nazwy *Melancholnis* Zimnowodzka nie ujawnia wprost, por. *Grała na pianinie utwór znanego kompozytora Melancholnisią* (Prze), zakładając, że wyrażenie *znany kompozytor* zestawiane z nazwą jest wystarczającą formą charakterystyki bohatera. Pisarka nie rozwija też motywacji innej z nazw – *Pan Zarozumiałko* w opowiadaniu *Wstydziołki*, por. *Okazało się, że Pan Zarozumiałko w tajnym laboratorium produkował emocje*, licząc na to, że mały odbiorca tak odczyta jej rolę i kontekstualne znaczenie.

Motywacja nazw dopełniająca charakterystyki bohaterów zostaje też efektywnie rozwinięta w dialogach bohaterów, które umiejętnie wkomponowano w strukturę narracji, por. *Otworzył drzwi i zobaczył mieszkającego po sąsiedzku Pana Pretenskę, który często składał im wizyty (...) – Do rzeczy, Pani Pretenska! – ponaglił go zniecierpliwiony Tata Dąsacz. – Dobrze, do rzeczy. Otóż, chciałem Pana zawiadomić, że Pańska córka strzela z okna fochami w przechodniów! To oburzające, proszę Pana! Proszę natychmiast coś z tym zrobić!* (Dąs); – *Dzień dobry panience! Jak się panienka dzisiaj czuje? – zapytał, z trudem powstrzymując śmiech. – Ja dobrze, ale chyba panu doktorowi coś dolega – odparła naburmuszona Dąsaczynka, patrząc na rozbawionego lekarza. – Z czego się Pan tak śmieje? – Proszę wybaczyć panienko. (...) Taką mam naturę, że ciągle mi wesoło. Nie bez powodu nazywam się Śmiechajło – odparł medyk, śmiejąc się coraz głośniej i głośniej! (...) Śmiech doktora stał się zaraźliwy i sprawił, że grymas z twarzy Dąsaczynki powoli zniknął* (Dąs); – *Dla kogo dobry, dla tego dobry, Pani Wścibionkowa. Pani jak zwykle musi być doinformowana – odpowiedziała*

¹⁹ Por. też skonstruowaną na podobnej zasadzie nazwę profesor *Wyjec*: pot. wyć 'wydawać nieprzyjemne dla ucha odgłosy; nieumiejętnie śpiewać', por. (...) *Zapisała się na lekcje śpiewu do niezwykle skutecznego nauczyciela – profesora Wyjca, który po ciężkich zmaganiach wytrącił z jej głosu fałszywe nuty* (Kła).

z przekąsem Kaprysiakowa, nie zaspokajając ciekawości sąsiadki (Wsc).

Przywołane przykłady pokazują, że dialogi bohaterów poszerzają wiedzę małego odbiorcy na temat świata przedstawionego i motywacji nazw osobowych, które pełnią w wypowiedzi literackiej kilka funkcji – aluzyjną, humorystyczną, metatekstową i treściową.

Realizację zadań przypisanych nazewnictwu umożliwiają też sugestywne informacje zawarte w narracji, powiązane bezpośrednio z fabułą – jej wątkami i opisywanymi sytuacjami. Dzięki owym komponentom formalnym i znaczeniowym opowiadań ich adresaci poznają bohaterów przez zachowania komunikacyjne i łączą ową wiedzę z cechami ich charakteru, por.: *Pan Pretenska* → *często składał wizyty głównym bohaterom* (częstotliwość wizyt tej postaci odbiorca skojarzy z jego kłótliwą naturą i faktem, że wszystko mu przeszkadza), *Lekarz Śmiechajło* → *z trudem powstrzymuje śmiech* (uśmiech, który stale gości na twarzy bohatera – z optymistyczną naturą i poczuciem humoru), *Pani Wścibionkowa* → *jak zwykle musi być doinformowana* (bycie dociekliwym i nadmiernie ciekawym – ze wścibską naturą). Tendencję sugestywnego informowania odbiorców na temat zachowań bohatera, dopełniających motywacji przypisanej mu nazwy, poświadczają też inne przykłady, por. – *Daliście się nabrać, kochani, ale czyż nie była to wspaniała przygoda?* – odparł **Zadziwiak** zadowolony, że udało mu się po raz kolejny **zaskoczyć** czymś kuzynów (...), oraz – **Pomysłów ci nie brakuje** – dodał z uśmiechem *Dzadziusi* (Zdzi), z których wynika, że *Zadziwiak* nie tylko ‘zadziwia; zaskakuje innych, ale jest pomysłowy’.

Za interesującą można też uznać nazwę *Pani Porządnisiowa*, której motywację autorka odsłania w narracji i w wypowiedzi fikcyjnej postaci. Nazwa *Pani Porządnisiowa* charakteryzuje osobę składającą wizytę głównym bohaterom – *Balaganiakom*, by nauczyć ich psa dobrych manier, por. *Gdy Porządnisiowa weszła do pokoju Balaganiaków, złapała się za głowę. – Co się tu dzieje?! – zawołała. – Czy przez ten dom przeszło tornado? (...) – Czy mogę zobaczyć psa? – zapytała?* (Bał). To określenie i jego pochodne (por. *Porządnisie* i *Porządniś*) zostały stworzone na zasadzie semantycznego przeciwieństwa do nazwy *Balaganiaki*. Użyte w tym znaczeniu nazwy osobowe pełnią w tekście funkcję aluzyjną, metatekstową i wartościującą.

W równie sugestywny sposób motywację nazw osobowych uzasadniają wypowiedzi bohaterów wpisane w narrację. Zjawisko to poświadcza przykład *Chcę dwudziestu tysięcy humorkowych dukatów oraz wystawy własnych prac w Galerii „Twarda Sztuka” – sprecyzował swe żądania Szantażowniś* (Pyt), w którym nazwa osobowa pełni funkcję aluzyjną, służąc opisowi sytuacji, oraz poznawczą – prezentacji postaci. Owe funkcje aktywizują w tekście również słowa fikcyjnej

postaci, które przywołuje pisarka, por. – „*Kto pyta, nie błądzi*” – mawiał **Tatko Pytajniś**, i był dumny ze swoich pociech (Pyt). Ta wypowiedź kontekstualnie dopełnia znaczenie nazwy zbiorowej *Pytajnisie* i jej motywację.

Odsłona motywacji nazw osobowych odbywa się też za pośrednictwem skompiłowanych form wypowiedzi – narracji, komentarza autorskiego i dialogów, czego dowodem jest tekstowe wprowadzenie onimu *Profesor Irtytajło*, por. *Małe Pytajnisie ze swoimi pytaniami nie raz zaszyły mu za skórę. Nie było to wcale trudne, bo Profesor denerwował się z byle powodu. Po ich wizycie zawsze był wykończony. Bywało, że gdy tylko je widział, wyrывało mu się: – O nie! To znowu oni!* (Pyt).

Przywołany fragment pokazuje, że w komunikacji literackiej kompilacja wypowiedzi umożliwia interpretację znaczenia nazwy osobowej *Profesor Irtytajło*, odbywającej się na różnych płaszczyznach oglądu, gradacyjnie uszczegóławianych w opisywanej sytuacji.

W podobny sposób pisarka wykorzystuje dialogi bohaterów, za których pomocą wyjaśnia znaczenie dwóch nazw osobowych – *Podęjrzliwisie*, por. *Siedzące na widowni Podęjrzliwisie wyczuły w tym występie jakiś fałsz. – Nie uważasz, kochanie, że coś tu nie gra? – zapytał swojej żony Podęjrzliwiś* (Kła) oraz *Pan Krytykajło*, por. – *Nasza primadonna fałszuje aż uszy bolą!* – powiedział do sąsiada siedzący w pierwszym rzędzie **Pan Krytykajło**. Owe wypowiedzi fikcyjnych postaci utwierdzają małych odbiorców co do słuszności przypisanych im cech zapisanych w motywacji nazewniczej.

5. STRATEGIE NAZEWNICZE W KOMUNIKACJI LITERACKIEJ

W obrębie analizy nazw osobowych wynotowanych z cyklu opowiadań *Hu-morki* można wykazać dwie znamienne dla warsztatu twórczego pisarki strategie nazewnicze, które autorka konsekwentnie stosuje w komunikacji literackiej z małym odbiorcą²⁰.

Pierwsza ze strategii jest oparta na tekstowym zestawianiu nazw osobowych z chrematonimami²¹. Zastosowana asocjacja nazewnicza rozszerza charakterystykę głównych bohaterów, por. *Mama Wścibionkova, dziennikarka tygodnika Płociuchy do poduchy*²², *swoim długim zakrzywionym nosem lubiła wszędzie*

²⁰ Por. też Łuc, „Strategie nazewnicze” 249-264.

²¹ Zarówno wymyślone przez Zimnowodzką chrematonimy, jak i urbanonimy staną się przedmiotem odrębnych analiz.

²² Nazwę przywołano zgodnie z jej zapisem źródłowym.

węszyc sensacje. Tym, co usłyszała, chętnie dzieliła się z innymi, nie tylko na lamach pisma. (...) Słyszała co innego, niż było mówione, dokładała swoje trzy grosze i dopiero tak urozmaiconą informację wypuszczała w świat (Wsc). Aluzyjne zestawienie chrematonimu *Płociuchy do poduchy* z nazwą osobową *Mama Wścibionkowa* jest formą semantycznego nawiązania nazwy czasopisma redagowanego przez bohaterkę do jej cech charakteru i wykonywanej przez nią profesji. Próba zespolenia owych nazw uaktywnia kilka przenikających się funkcji – intertekstualną, ekspresywną, humorystyczną i treściową.

Kompilacja nazw własnych służy też opisowi sytuacji i eksponowaniu natury bohaterów, por. (...) **Złośliwczak uśmiechnął się pod wąsem. Przyszedł mu do głowy niecny pomysł.** – *Droga Pani – zwrócił się do Przechwalakowej – mam darmowe zaproszenie na kilkudniowy pobyt w SPA. (...) Może mieliby Państwo ochotę wybrać się zamiast nas? (...) i ich podstępności w działaniu, por. Wprawdzie ujrzały SPA, jednak nieco inne, niż sobie wyobrażały. Pani Przechwalakowa z zaskoczeniem w głosie przeczytała duży napis nad wejściem: „Powyżej uszu” – Szkoła Przetrawiania dla Aktywnych (Prze).*

Przywołany przykład dowodzi, że zestawienie nazwy osobowej z chrematonimem „Powyżej uszu” – *Szkoła Przetrawiania dla Aktywnych* ułatwiło przemycenie informacji o przejawach złośliwości głównych bohaterów i innych przywarach fikcyjnych postaci – ich nieuprzejmości i nieobliczalności w działaniu.

Druga z zastosowanych strategii onimicznych posłużyła opisowi zmian w zachowaniu bohaterów, zasygnalizowanych przez nadane im nowe nazwy (ich obecność dezaktualizuje znaczenie nazwy wyjściowej). O tych przemianach mały odbiorca dowiaduje się z narracji, por. (...) *Ale nie zawsze tak było. Kiedyś Wstydziołki nie odczuwały wstydu i były Bezwstydnisiami. Zdarzyło się jednak coś, co odmieniło ich charakter (Wsc); W ten oto sposób rodzina Klamczusiaków przestała kłamać. Wkrótce w miasteczku zaczęto nazywać ich Prawdomównisiami. I tak już zostało!; Małe Bezwstydnisie wykradły zestaw wstydlivości: słoik ze wstydem oraz buteleczkę z pąsem. Cała rodzina najadła się wstydu i od tej pory Bezwstydnisie stały się Wstydziołkami (Wsc)²³.*

Przyjęta przez autorkę strategia nazewnicza posłużyła też prognozowaniu zmian zachowań bohaterów, por. *I choć Leniwczaki zawsze znajdowały czas na słodkie lenistwo, coraz częściej pochłonięte były główkowaniem i majsterko-*

²³ Por. też: *Tata Bezwstydnis, onieśmielony, przeproszał wszystkich za gburowate zachowanie przy stole. Bezwstydnisiowa Mama, przypomniawszy sobie roznoszone przez siebie plotki na temat sąsiadów, że wstydu schowała się w pokoju. Małe Bezwstydnisie zawstydziły się, kiedy przypomniały sobie swoje złe zachowanie, zwłaszcza dzisiejszą kradzież tajemniczych mikstur ze starego wiatraka (Wst).*

waniem. ***Kto wie, być może pewnego dnia obudzą się jako Pracowitusie! Czas pokaże...*** Za istotne ogniwo owej wypowiedzi uznać można formułę *Czas pokaże...*, wzmacniającą przekaz.

Kolejne przykłady pokazują, że przywoływane w opowiadaniach sytuacje umożliwiają opis odkryć, jakich dokonali bohaterowie, por. ***Przechwalaki zobaczyły, że jak nie skupiają się zbyt na sobie, potrafią świetnie się bawić. Potrafią też słuchać i doceniać innych. Odkryły, że rozmowa, której nie one są głównymi bohaterami, może być ciekawa i inspirująca.*** Owo tekstowe rozwiązanie aktywizuje funkcję dydaktyczną.

Zastosowane przez pisarkę strategie nazewnicze zamykają opis funkcjonowania w dziecięcej komunikacji literackiej nazw osobowych motywowanych leksyką z pola znaczeniowego 'natura ludzka' wyzyskiwanych jako nośniki znaczeń.

6. WNIOSKI

Analiza nazw osobowych motywowanych leksyką z pola znaczeniowego 'natura ludzka' wykazała, że wymyślone przez autorkę określenia służą kreacji przestrzeni literackiej, bezpośredniej i pośredniej (dociekliwej i skutecznej) ocenie postaci, semantycznemu zespalaniu sekwencji zdań, spójności tekstu, ubarwianiu wypowiedzi, wzbogacaniu interpretacji o nowe treści.

Pisarka, komponując warstwę nazewniczą opowiadań, wykorzystuje sieć formalnych, funkcjonalnych i strukturalnych zależności niesionych przez właściwości kategoryjne użytego tworzywa językowego.

Za podstawowe mechanizmy kreacyjne w opowiadaniach Zimnowodzkiej można uznać tworzenie nazw seryjnych oraz sposoby kontekstowego użycia nazw w celu dopełnienia ich znaczeń wpisanych w strategię onimiczne.

Odsłona znaczeń nazw osobowych przebiega u Zimnowodzkiej wielopłaszczyznowo. Autorka ujawnia motywacje nazewnicze w sposób bezpośredni i pośredni – w narracji, w komentarzach i w dialogach, często kompilując owe formy wypowiedzi, by dopełnić charakterystyk bohaterów, a przekaz uczynić czytelnym. Dzięki zastosowanym mechanizmom mały adresat opowiadań ma okazję poznać bohaterów w różnych sytuacjach i ocenić ich postępowanie, nabywa doświadczenia komunikacyjnego, uczy się kreatywnego myślenia i oceny zjawisk, snuje refleksje i zdobywa nową wiedzę.

Seryjność nazw uwidacznia się w akcie kreacji neologizmów, kontaminacji nazewniczych oraz kreacji nazw żeńskich. Równie produktywne są także formacje tworzone za pomocą nazw stopni pokrewieństwa, zajmowanych stanowisk

oraz profesji, jak również apelatywu wyspecjalizowanego w nazywaniu ludzi – *pan/pani* i za pomocą określenia *mały* – wtórnice przenoszonych do kategorii nazw własnych.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że onimy literackie jako centralny środek wypowiedzi oraz nośnik znaczeń realizują w serii opowiadań Zimnowodzkiej, obok nadrzędnej funkcji semantycznej, inne przenikające się funkcje – aluzyjną, dydaktyczną, ekspresywną humorystyczną, informacyjną, intertekstualną i wartościującą. Umiejętnie wpisane w kontekst nazwy osobowe charakteryzują elementy świata przedstawionego, dynamizują fabułę, uszczegóławiają opis sytuacji komunikacyjnych.

Zarówno struktura nazw osobowych, jak i wybór modeli nazewniczych nie są w twórczości współczesnej pisarki działaniem przypadkowym. Na szczególną uwagę w tym zakresie zasługuje sposób integrowania tekstu za pomocą użytych środków (meta)tekstowych. W tym obszarze autorka zadbała o to, by konstrukcja opowiadań była spójna znaczeniowo, a przyjęta przez nią strategia nazewnicza, polegająca na zestawieniu nazw z różnych kategorii onimicznych, semantycznie scalała nazwy, które dopełniając się treściowo, niosą dodatkowe kontekstualne znaczenia. Tym samym stworzone przez współczesną pisarkę oryginalne formacje tekstotwórcze można uznać za nieocenione nośniki znaczeń w dziecięcej komunikacji literackiej, a jej twórczość – za atrakcyjną dla małego odbiorcy.

BIBLIOGRAFIA

LITERATURA PODMIOTOWA WRAZ ZE SKRÓTAMI UŻYTYMI W TEKŚCIE

- Bał Zimnowodzka, Agnieszka. *Balaganiaki*. Wydawnictwo Kocur Bury, 2016.
Dąs Zimnowodzka, Agnieszka. *Dąsacze*. Wydawnictwo Kocur Bury, 2016.
Kła Zimnowodzka, Agnieszka. *Kłaczusiaki*. Wydawnictwo Kocur Bury, 2016.
Len Zimnowodzka, Agnieszka. *Leniwczaki*. Wydawnictwo Kocur Bury, 2016.
Prze Zimnowodzka, Agnieszka. *Przechwalaki*. Wydawnictwo Kocur Bury, 2016.
Pyt Zimnowodzka, Agnieszka. *Pytajnisie*. Wydawnictwo Kocur Bury, 2016.
Smi Zimnowodzka, Agnieszka. *Śmiecholki*. Wydawnictwo Kocur Bury, 2016.
Wsc Zimnowodzka, Agnieszka. *Wścibionki*. Wydawnictwo Kocur Bury, 2016.
Wst Zimnowodzka, Agnieszka. *Wstydziołki*. Wydawnictwo Kocur Bury, 2016.
Zdzi Zimnowodzka, Agnieszka. *Zdziwionki*. Wydawnictwo Kocur Bury, 2016.

LITERATURA PRZEDMIOTOWA

- Bartmiński, Jerzy. „Tekst jako przedmiot tekstologii lingwistycznej”. *Tekstologia. Współczesna polszczyzna. Wybór opracowań*, red. Jerzy Bartmiński i Stanisława Niebrzegowska-Bart-

- mińska, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2004, ss. 9-25.
- Chrzanowska-Kluczevska, Elżbieta. „Gry językowe w teoriach naukowych”. *Gry w języku i kulturze*, red. Ewa Jędrzejko i Urszula Żydek-Bednarczuk, Energeia, 1997.
- Cieślíkowa, Aleksandra. „Nazwy własne w różnych gatunkach tekstów literackich”. *Onomastyka literacka*, red. Maria Biolik, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, 1983, ss. 33-39.
- Dawidziak-Kładoczna, Małgorzata. „Mechanizmy kreacji onimów w literaturze dla dzieci (na podstawie wybranych utworów)”. *Onomastica*, nr 59, ss. 341-354.
- Dobrzyńska, Teresa. „Badania struktury tekstu – nowe źródło inspiracji stylistyki”. *Stylistyka*, z. 1, 1992, ss. 51-66.
- Głowiński, Michał. *Dzieło wobec odbiorcy. Szkice z komunikacji literackiej*. Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 1998.
- Kosyl, Czesław. *Forma i funkcja nazw własnych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1983.
- Lalewicz, Janusz. „Proces i aparat komunikacji literackiej”. *Teksty: teoria literatury, krytyka, interpretacja*, nr 1 (37), 1978, ss. 17-36.
- Łuc, Izabela. „Wartości edukacyjne w literaturze dziecięcej Agnieszki Zimnowodzkiej. Rekonesans badawczy”. *Z teorii i praktyki dydaktycznej języka polskiego*, t. 28, red. Danuta Krzyżyk, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2019, ss. 67-87.
- Łuc, Izabela. „Nazwy osobowe w opowiadaniach Agnieszki Zimnowodzkiej jako tekstowy komponent dziecięcej konceptualizacji świata”. *Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza*, nr 29 (1), 2022, ss. 49-64.
- Łuc, Izabela. „Strategie nazewnicze wspomagające rozwój kreatywności odbiorców dziecięcych (na przykładzie opowiadań z cyklu *Humorki* Agnieszki Zimnowodzkiej)”. *Onomastica*, nr 66, 2022, ss. 249-264.
- Kulawik, Adam. *Poetyka. Wstęp do teorii dzieła literackiego*. Wydawnictwo Naukowe PWN, 1990.
- Myrdzik, Barbara. *Zrozumieć siebie i świat*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2006.
- Rutkiewicz-Hanczewska, Małgorzata. *Genologia onimiczna. Nazwa własna w płaszczyźnie motywacyjno-komunikatywnej*. Wydawnictwo Poznańskie, 2013.
- Sarnowska-Giefling, Irena. *Nazewnictwo w nowelach i powieściach polskiego okresu realizmu i naturalizmu*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 1984.

SKRÓTY GRAFICZNE I LEKSYKALNE

- : – pochodzi od
 → – konotuje znaczenia
 pot. – potocznie

„TAKĄ MAM NATURE, ŻE CIĄGLE MI WESOŁO...”
 NAZWY OSOBOWE MOTYWOWANE LEKSYKĄ
 Z POLA ZNACZENIOWEGO 'NATURA LUDZKA'

JAKO NOŚNIK ZNACZEŃ W PRZESTRZENI LITERACKIEJ
AGNIESZKI ZIMNOWODZKIEJ

Streszczenie

W artykule omówiono problem nazw osobowych motywowanych jednostkami leksykalnymi z pola znaczeniowego 'natura ludzka' wynotowanych z serii opowiadań dla dzieci *Humorki* Agnieszki Zimnowodzkiej, których właściwości formalno-kategorialne autorka wyzyskała w przestrzeni literackiej, przypisując im status tekstowych znaczeń. Owe twory rozpatrzono z perspektywy lingwistyki stylistycznej, lingwistyki tekstowej oraz pragmalingwistyki. Analiza nazw omawianego typu odsłoniła sposoby ich wpisywania do przestrzeni literackiej, swoiste dla warsztatu twórczego pisarki tendencje w zakresie nominowania nazw, komponowania ich struktur i zastosowane strategie nazewnicze. Znamioną dla autorki tendencją jest kreacja nazw seryjnych i okolicznościowych, umiejętnie wprowadzanych do (kon)tekstu. Onimy wykreowane przez Zimnowodzką pełnią w serii opowiadań wiele przenikających się funkcji – treściową; aluzyjną, dydaktyczną, ekspresyjną, informacyjną, intertekstualną, humorystyczną, kreatywną, metatekstową i wartościującą.

Słowa kluczowe: komunikacja literacka; motywacja nazewnicza; nazwy osobowe; nazwy seryjne

“SUCH IS MY NATURE THAT I AM MERRY ALL THE TIME...”
PERSONAL NAMES INSPIRED BY THE LEXICAL FIELD ‘HUMAN NATURE’
AS A CARRIER OF MEANINGS
IN AGNIESZKA ZIMNOWODZKA’S LITERARY SPACE

Summary

In this study, the issue of personal names inspired by the lexical units in the field 'human nature' are discussed, namely, those which have been noted in the series of short stories for children by Agnieszka Zimnowodzka entitled *Humorki* [Little Humours]. The formal and categorial qualities of those names were used by the author in the literary space and were attributed the status of textual meanings. Those creations were viewed from the standpoint of stylistic linguistics, text linguistics and pragmalinguistics. An analysis of the discussed names has revealed the ways in which they are written into the literary space, some tendencies (typical of the author's creative manner) in naming and in composing the structure of names, as well as the applied naming strategies. It is the characteristic tendency of the author to create serial and occasional names, skilfully introduced into the (con)text. In her series of short stories, the personal names created by Zimnowodzka fulfil many intertwining functions: content-related, allusive, didactic, expressive, informative, intertextual, humorous, creative, metatextual and evaluative.

Keywords: literary communication; naming inspiration; personal names; serial names